

**HARJAVALLAN
KAUPUNGIN KOULUJEN JA
KIRJASTON
YHTEISTYÖSOPIMUS JA
-SUUNNITELMA
2022-2023**

**HARJA
VALTA**

Esiopetuksen, perusopetuksen sekä lukio-opetuksen ja kirjaston yhteistyösopimus

Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Harjavallan kaupungin esi-, perus- sekä lukio-opetuksen ja kirjaston yhteistyöstä. Koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: molemmat tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2006 1-20§) että opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja koulu saa tukea opetustehtäväänsään.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Harjavallan kaupungissa. Tavoitteena on, että kaikilla oppilaille on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

Yhteistyösopimuksen tavoitteena on, että kaikille oppilaille annetaan mahdollisuus yhtenäiseen ja monipuoliseen tiedonhallintataitojen oppimiseen ja kirjallisuuteen tutustumiseen. Opettajille tarjotaan mahdollisuus käyttää hyväkseen kirjaston palveluita ja kirjastoalan ammattilaisten tiedonhallintataitojen tietämystä.

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto. Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt kouluissa ja kirjastoissa. Käytännössä yhteistyötä toteuttaa kukin opettaja ja kirjaston työntekijä omien vastuualueidensa mukaisesti. Toiminta integroidaan eri aineiden opetukseen, sillä monilukutaito liittyy moniin eri oppiaineisiin. Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Yhteistyösuunnitelma

Yhteistyösuunnitelman tavoitteet

Yhteistyösuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitut tiedonhankinta- ja hallintataidot, elämyksellisyys, tiedon tuottamisen taidot ja kirjallisuuskasvatus. Suunnitelman avulla toteutetaan myös mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistämistä, tietopalvelun tarjoamista ja tiedonhankinnan ja -käytön sekä monipuolisen lukutaidon ohjausta ja tukea.

Tarkemmat tavoitteet ja esimerkkitoimituksia

Tavoitteet ja toteutusehdotuksia esiopetukseen

Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat itsenäisesti käyttämään.

Osaamistavoitteet esikoululaisille

- kirjastomyönteisen asenteen herättäminen
- kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin tutustuminen
- tutustuminen kirjastossa asioimiseen (lainaaminen, palauttaminen, neuvon kysyminen)
- kokoelmaan tutustuminen
- kirjojen käsittely

Yhteistyömuotona kirjastoagenttiseikkailu

Esikoululaiset vierailevat kirjaston kirjastoagenttiseikkailussa kaksi kertaa kevään aikana. Yhden vierailukerran pituus on noin yksi tunti. Yhdessä hajamielisen kirjastoagentin kanssa esikoululaiset tutustuvat kirjaston hyllyjärjestykseen, kirjojen käsittelyyn sekä kirjojen lainaukseen ja palautukseen.

Tavoitteet ja toteutusehdotuksia 1.-2. -luokille

Osaamistavoitteet 1.-2.-luokille

- positiivisen kirjasto- ja lukemisasenteen vahvistaminen
- kirjastokortin hankkiminen ja sen vastuullinen käyttö
- kirjastossa asioiminen ja toimiminen (lainaaminen, palauttaminen, neuvon kysyminen)
- kirjan rakenteeseen tutustuminen
- kirjan oikeaoppinen käsittely
- itselle sopivan luettavan löytäminen

Yhteistyömuotona Taikuri Kirjanen, kirjavinkkaukset ja veteraanisatutunti

Ekaluokkalaiset kutsutaan kevätkauden loppupuolella kirjastoon Taikuri Kirjaseen taikatunnille. Taikurin kanssa tutustutaan kirjaston hyllyjärjestykseen muun muassa kertomus- ja tietokirjojen avulla. Oppilaille tehdään taikatunnilla omat kirjastokortit.

Kakkosluokkalaiset pääsevät joulukuun alussa osallistumaan veteraanisatutunnille, jonka lomassa tutustutaan ohjatusti kirjaston ”Kun käsky kävi” –näyttelyyn.

Sekä ensimmäiset että toiset luokat osallistuvat kirjavinkkaukseen kerran lukuvuoden aikana. Kirjavinkkauksessa oppilaille esitellään ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa.

Tavoitteet ja toteutusehdotuksia 3.-6.-luokille

Osaamistavoitteet 3.-6.-luokille

- kirjastomyönteisen asenteen säilyttäminen
- kirjaston perusasioiden hallinta (lainaaminen, palauttaminen, hyllyjärjestys, luokitus)
- kirjaston verkkopalvelujen käyttö
- tiedonhaun alkeiden osaaminen
- kirjan rakenteeseen tutustuminen (sisällysluettelo, hakemisto, lähdeluettelo)
- lukuharrastuksen säilyttäminen
- toden ja epätoden erottaminen (kaunokirjat vs. tietokirjat)
- lähdekriittisyyden opettelu

Yhteistyömuotoina Ronja-seikkailu, ilta-/yökirjasto ja kirjavinkkaukset

Neljäsluokkalaiset kutsutaan vuosittain kirjastoon Ronja-seikkailuun. Seikkailu perustuu löyhästi Astrid Lindgrenin Ronja Ryövärintytär -kirjaan ja on sekoitus aineiston etsimistä hyllystä, kirjallisia tehtäviä ja ryhmäytöitä. Ronja-seikkailun kesto on noin kaksi tuntia.

Viidennet luokat kutsutaan vuosittain ilta-/yökirjastoon. Yökirjasto järjestetään koko yön tapahtumana ja osallistua voi vaikka kaksi rinnakkaisluokkaa kerrallaan. Tarvittaessa voidaan harkita myös iltakirjastotapahtumaa. Yökirjastoon sisältyy aineiston hakua, erilaisia tieto- ja päättelytehtäviä sekä vapaamuotoisempaa kirjastotilaan tutustumista.

3.-6.-luokkalaiset osallistuvat kirjavinkkaukseen kerran kunkin lukuvuoden aikana. Kirjavinkkauksessa oppilaille esitellään ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa.

Tavoitteet ja toteutusehdotuksia 7.-9.-luokille

Osaamistavoitteet 7.-8.-luokille

Yläkoulun aikana edetään koulun opetussuunnitelman edellyttämässä tahdissa. 7. luokalla kiinnitetään erityistä huomiota tiedonhallintataitojen opetukseen ja 8. luokalla kirjallisuuskasvatukseen ja lukemaan innostamiseen.

Yläkoulun päättyessä oppilas osaa

- etsiä tarvitsemansa aineiston kirjaston hyllyistä
- etsiä itsenäisesti lähdemateriaalia tiedontarpeeseensa
- käyttää kirjaston verkkokirjastoa monipuolisesti ja tehokkaasti
- ymmärtää kirjaston luokitusjärjestelmän (Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä YKL) idean
- tunnistaa tietoturvaan liittyviä seikkoja
- suhtautua kriittisesti löytämäänsä tietoon ja arvioida sen luotettavuutta
- vertailla, valikoida ja hyödyntää eri lähteistä saamaansa tietoa

Yhteistyömuotoina kirjastosuunnistus, pedagoginen pakopeli, sanataide ja kirjavinkkaukset

Seitsemännet luokat kutsutaan vuosittain kirjastosuunnistukseen, jonka tarkoitus on harjoitella aineistonhakua hakukoneella, etsiä tietoa tietokirjoista sekä oppia aakkostamista ja kirjastoluokitusta. Kirjastosuunnistuksen ohessa opitaan kirjaston käyttö- ja lainaussääntöjä.

Seitsemännet luokat osallistuvat joko kauno- tai tietokirjavinkkaukseen kerran lukuvuoden aikana. Kahdeksannet luokat sen sijaan osallistuvat genrevinkkaukseen. Kirjavinkkauksessa oppilaille esitellään ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa.

Yhdeksännet luokat kutsutaan mediakasvatukselliseen Robottitehdas-pakopeliin. Pakopelin aikana opitaan asioita esimerkiksi tekoälystä, Big Datasta, Deep fake -videoista ja algoritmeista. Tavoitteena on edistää mediataitoja pakopelin keinoin. Lisäksi yhdeksänsille luokille pidetään sanataide-oppitunti.

Tavoitteet ja toteutusehdotuksia lukioon

Osaamistavoitteet ja yhteistyömuodot lukioon

Lukio-opiskelijat käyttävät kirjastoa jo melko itsenäisesti. Kirjaston henkilökunta esittelee tarvittaessa opiskelijoille kirjastopalveluita sekä opastaa erilaisten tiedonhankintamuotojen äärelle.

Kirjasto tarjoaa lukion ensimmäiselle vuosikurssille runokirjavinkkausta sekä toiselle vuosikurssille esimerkiksi genrevinkkausta.

Muita kirjaston ja koulun yhteistyömuotoja

Nukketeatteriesitykset päiväkotij- ja alakouluikäisille

Kirjastossa järjestetään nukketeatteriesityksiä noin kaksi kertaa vuodessa.

Aakkostusta kakkosluokille

Aakkostustunnilla opitaan, miten kirjat on aakkostettu hyllyihin ja mitä tietoja kirjan kirjastotarrasta löytyy. Lisäksi harjoitellaan aakkostusta.

Salapoliisiseikkailu kolmosluokkalaisille

Kirjaston taidenäyttelystä on varastettu taiteilija Siveltilmen maalaama suunnattoman arvokas taulu. Poliisi tutki tapausta, mutta rikos jäi selvittämättä. Kolmosluokkalaiset jaetaan ryhmiin ja kartan avulla ryhmät lähtevät etsimään vihjeitä, tutustuvat epäiltyihin kuvien avulla ja saavat tietää poliisin kuulusteluissa selvinneitä asioita. Mutta pystyvätkö ryhmät selvittämään taidevarkauden?

5.-6. -luokkalaisten mediataitotunti

Keskusteleva ja ajatuksia herättävä oppitunti median käytöstä ja sisällöistä.

Lukudiplomit alakoululle

Harjavallan kaupunginkirjaston lukudiplomiin on koottu kirjoja, jotka ovat lainattavissa Harjavallan kirjastosta. Lukutoukkadiplomin suoritukseen luetaan viisi, kirja-ahmattidiplomiin kahdeksan ja himolukijadiplomiin kymmenen kirjaa eri ryhmistä. Jokaisesta luetusta kirjasta tehdään myös jokin lukudiplomitehtävä.

Kirjailijavierailut

Kirjasto pyrkii järjestämään kirjailijavierailut 1-2 kertaa alakoulun aikana sekä kerran yläkoulun aikana.

Teemapäivät ja tempaukset

Kirjastossa huomioidaan erilaisia teemapäiviä ja -viikkoja (esim. mediataitoviikko, lukuviikko tai peliviikko). Kirjastossa järjestetään tapahtumia myös kirjallisuuden ja erilaisten teemojen ympärille (esim. Soturikissat, Astrid Lindgren, kauhutapahtuma tai lemmikitapahtuma). Tapahtumista ja teemapäivistä tiedotetaan kouluille erikseen. Kirjaston ja koulun yhteistyönä on mahdollista toteuttaa myös isoja projekteja tiettyyn aiheeseen, aikakauteen tai henkilöön liittyen.

Kirjasarjat koululuokkia varten

Harjavallan kirjastoon on hankittu useita kirjasarjoja koululuokkia varten. Sarjoissa samaa kirjaa löytyy 15-25 kappaletta.

Kirjapaketit

Kirjasto toimittaa pyydettyä koululle valmiita kirjapaketteja, jotka sisältävät kirjoja pyydetystä aihepiiristä tai muutoin ikäluokalle sopivaa luettavaa.

Konsertit ja teatteriesitykset

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut järjestää mahdollisuuksien mukaan koululaisille erilaisia konsertteja ja teatteriesityksiä, esitykset järjestetään pääosin Harjavalta-salissa.

Näyttelyt

Koululuokat voivat järjestää kirjastossa erilaisia näyttelyitä. Näyttelytiloiksi voidaan tarjota lastenosaston ikkunoiden, seinien ja hyllynpäällisten lisäksi myös näyttelytilaa ja kirjastosalin pöytiä.

Vanhempainillat

Kirjaston henkilöstö vierailee kutsusta vanhempainilloissa puhumassa kirjaston palveluista ja lukemisen tärkeydestä. Vanhempainilloissa voidaan myös järjestää kirjavinkkausta.

Veteraaninäyttelyn hyödyntäminen historian opetuksessa

Kun käsky kävi –näyttelyä voidaan hyödyntää yläkoulun ja lukion historian opetuksessa.

Luokkakäynnit kirjastossa

Luokat ovat tervetulleita kirjastoon lainauskäynneille myös omatoimisesti. Lisäksi luokka voi pyytää kirjaston esittelyä tai pientä tiedonhaun opetustuokiota. Kirjastoon voi myös tulla luokan kanssa lueskelemaan, tekemään ryhmätöitä tai muuten opiskelemaan. Kirjaston henkilöstö kokoaa mielellään myös kirjanäyttelyitä opiskeltavien teemojen kirjallisuudesta. Luokkakäyntiin tulee varata aika kirjastosta.

Lähteet

Harjavallan kaupungin kirjaston ja koulujen yhteistyösuunnitelma on muokattu lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisen erityistehtävän mallipohjaa hyödyntäen Harjavallan kaupunginkirjastolle sopivaksi.

Kirjaston yhteyshenkilöt:

Saila Kurri, esiopetus, 1.-6. –luokat

Kati Pipinen, yläkoulu ja toinen aste

Koulujen yhteyshenkilöt:

Hille Halminen, Keskustan alakoulu

Päivi Lahtinen, Pirkkalan koulu

Katriina Kurkinen, Keskustan yläkoulu

Katriina Kurkinen, Harjavallan lukio